

MONITORING JELENTÉS

A DOBBANTÓ program 2010. szeptember és 2011. augusztus közötti szakaszáról

(harmadik monitoring jelentés)

Készült a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány
megbízásából

A monitoring vezetője: Sinka Edit

A jelentést írták: Sinka Edit és Juhász Judit

2011. AUGUSZTUS 31.

„Nincs az a szigorúság, de aki akar, az tanulhat.”
(egy dobbantós diák)

Bevezető

A Tárki-Tudok Tudásmenedzsment és Oktatókutató Központ Zrt. a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány megbízásából a Dobbantó program szakmai monitoringját végzi. A Dobbantó program szakmai monitoringjának legfontosabb **célja** olyan *adatok biztosítása* a programvezetés számára, amelyek megalapozzák *az akciókutatás önreflexiós folyamatait*.

A monitoring tevékenységnek az alábbi **fő kérdésekre** kell választ adnia:

- Kellően támogatja-e a program a pedagógusokat ahhoz, hogy ők hatékonyan támogathassák a Dobbantó program diákjainak fejlődését?
- Megfelelő segítséget kap-e az iskolavezető ahhoz, hogy a Dobbantó fejlesztési tervet az iskolai fejlesztés részeként kezelje?
- Kellő segítséget kapnak-e a mentorok és educoach-ok ahhoz, hogy feladatukat el tudják látni (elegendő illetve adekvát-e a feladatra való felkészítésük)?
- A programfejlesztés szakmai stábjá (munkacsoportok) megfelelő támogatást kap-e munkájához a programvezetéstől?
- A programfejlesztés kialakított modellje hatékonyan működik-e?

Módszerek

A monitoring folyamatban a hagyományos kvantitatív (kérdőív) módszerek mellett hangsúlyosan jelennek meg a kvalitatív módszerek is. A kvalitatív módszerek rugalmasabbak, lehetőséget adnak a váratlan dolgok feltérképezésére, és akár a terepen is alakíthatóak, emellett pedig egy akciókutatásban (mint általában az innovatív programokban) az értékelés tárgya túlságosan változékony ahhoz, hogy néhány önkényes mérés kellő információval szolgáltassa róla.

A Dobbantó program szakmai monitoringja során a kvantitatív és kvalitatív megközelítést együttesen, egymást támogató módon használjuk.

Tevékenységek

A monitoring tevékenységei az elfogadott Monitoring terv szerint zajlanak. Végrehajtásáért felelős a monitoring kutatásvezetője. A kutatásvezető a projekt szakaszolásához illeszkedve három alkalommal készít összesítő jelentést a monitoring eredményeiről, amelyet a program vezetőjének ad át. Ezen túl pedig a kutatásvezető minden olyan esetben azonnal jelezni köteles a programvezető felé, ha az adatok vagy egyéb más források alapján úgy ítéli meg, hogy a projektben beavatkozásra van szükség.

A **monitoring jelentések nem nyilvános dokumentumok**, azonban a programvezető megítélése szerint továbbadhatja azokat mindazon szakembereknek, akiknek a munkájához releváns információkat tartalmaznak.

A kutatásvezető és a programvezető mindhárom monitoring szakasz kezdetén közösen megvitatja az addig tapasztalatokat, lehetőség szerint a külső értékelés eredményeit is beleértve. A következő szakasz konkrét megtervezésénél, az eszközök és technikák véglegesítésénél – lehetőség szerint – figyelembe veszik a program szereplőinek véleményét és információ igényét.

Áttekintés

Az alábbiakban áttekintést adunk arról, hogy a program eredményességi kritériumai közül melyek hogyan jellemezhetőek. Néhány kritérium speciálisan a program korábbi szakaszát jellemzi, ezekben az esetekben I. jelöli, hogy a monitoring adatok az első szakaszból származnak, II. pedig azt, hogy a második szakaszból. Ha nincs külön feltüntetve, akkor az adatok a harmadik monitoring szakaszból származnak.

A következő kérdésekre vár a program a monitoringtól választ:

1. Kellően támogatja-e a program a pedagógusokat, hogy hatékonyan támogathassák a Dobbantó program diákjainak fejlődését?

Biztosított-e a program megfelelő elméleti felkészülési lehetőséget a pedagógusoknak?	Minden iskola beszámolt az utolsó látogatás alkalmával arról, hogy szakmailag mennyit tanultak a pedagógusok ebben a programban, és kiemelték a regionális találkozók szerepét. II. Egyetlen pedagógus sem jelezte, hogy a segédanyagokat és képzéseket nem érezte volna elegendőnek. I. A pedagógusok kétharmada a felkészülési lehetőséget teljesen megfelelőnek ítélte. Egyharmaduk azt válaszolta, hogy maradtak még kérdései.
Megismerhettek-e jó gyakorlatokat?	A regionális találkozónak a pedagógusok által legjobbnak értékelt része az, amikor más iskolák tapasztalatait ismerhetik meg. I. Minden pedagógus megismert olyan jó gyakorlatokat, amelyekről azt gondolja, hogy használni fogja majd őket.
Mennyire elégedettek a segédanyagokkal?	Az első monitoring szakaszban minden pedagógus részben vagy teljes mértékben elégedett volt; senki sem válaszolta azt, hogy elégedetlen lenne az abban a szakaszban kapott segédanyagokkal. A második szakaszban a modulokkal az iskolák felénekvolt problémája. A harmadik szakaszban technikai jellegű gondok léptek fel, ekkor már tartalmi problémát alig jeleztek.

<p>Képesek-e a javasolt megoldásokat, tanítási módokat a gyakorlatban is alkalmazni?</p>	<p>Nem volt olyan pedagógus, aki ne tudott volna legalább egy tanítási mód kipróbálása terén sikerélményekről beszámolni. A tanárok háromnegyede a teamben tanítást, fele a páros óravezetést említette. A korábbi monitoring szakaszban még hiányzó reflektivitást a tanári produktumok készítése fejlesztette.</p>
<p>A tanulókat belépéskor diagnosztizáló eszkörendszer megfelel-e az iskolák elvárásainak, képesek-e azt használni az egyéni fejlesztésben és segíti-e munkájukat?</p>	<p>AZ EFT jelentősen egyszerűsített változatával már mindenki boldogult a második évben. II. Mindössze három olyan iskola volt a 15 közül, ahol év elején nem végeztek semmilyen extra mérést. A legtöbb tanár a tantárgyi, illetve szövegértési-számolási szintfelmérőket szükségesnek érezte és el is végezte szeptemberben.</p>
<p>Képesek-e a pedagógusok olyan bánásmódot kialakítani, amely aktív része lehet a lemorzsolódás elleni küzdelemnek?</p>	<p>A pedagógusok jól érzik, hogy a személyük és a kötődés is egyik tényezője annak, hogy a diákok bent maradnak az iskolában. Ezt az is mutatja, hogy sokan aggódnak a következő év miatt, amikor már nem áll egy segítő pár a fiatalok mellett. II. A pedagógusok úgy ítélték meg, hogy elsősorban végtelen türelemre van szükség, amit egymástól tanulnak, ezért is tartják jónak, hogy teamben dolgozhatnak.</p>
<p>Növekszik-e szakmai magabiztosságuk, képesek-e tudatos megelőzésre?</p>	<p>A szakmai magabiztosságukat legjobban az erősíti, ha valamilyen külső forrásból (más iskolák pedagógusaitól, a mentortól) pozitív visszajelzést kapnak, illetve ha azt látják, hogy máshol is hasonló problémákkal küzdenek.</p>
<p>Képesek-e a pedagógusok a „Dobbantó kompetenciafejlesztő programcsomag” (továbbiakban Dkfp) használatára, milyen véleménnyel vannak arról és milyen eredményekkel használják azt?</p>	<p>II. Az iskolák 85%-a képes a modulokat rendeltetésszerűen használni, 15% azonban tantervszerűen és kötelező jelleggel alkalmazza, nekik vannak is gondjaik. A második tanévben azonban már mindenhol arról számoltak be, hogy magabiztosan szelektálnak a modulok között, és gond nélkül helyettesítik azokat saját anyagokkal.</p>

<p>Felkészültek-e a pedagógusok a programcsomagok alkalmazására, megkapták-e a szükséges eszközöket, tudják-e azokat használni?</p>	<p>II. A modulok közül nem mindegyik érkezett meg a tanévkezdésre, de minden olyan segédanyag az iskolákban volt szeptember elsejére, ami a munka elkezdéséhez szükséges volt.</p> <p>Az átdolgozott modulok nem érkeztek meg a várt időben az iskolákba, de ennél jobban sérelmezték azt, hogy a CD mellékleteket sem kapták meg. Az iskolák ugyan nem hiányolták, valószínűleg mert nem is tudják pontosan, hogy mire való, de a kompetenciakártyákat egyikük sem kapta meg. Nincs tudomásunk arról, hogy bármely megkapott eszköz használatával kapcsolatban tartós problémájuk merült volna fel.</p>
<p>Képesek-e a tanítási órákon differenciált tanulásszervezésre, az adaptív technikák használatára, mennyire tudnak azonosulni, illetőleg kivitelezni, a diákok hogyan élnek meg az adaptivitást?</p>	<p>Minden iskolában elhangzott a beszélgetések során, hogy frontálisan nem lehet tanítani ezekben a nagyon heterogén osztályokban. Vagy differenciálást, vagy ahogy ők fogalmazzák, „egyénezt” alkalmaznak.</p>
<p>A diák-tanár kapcsolat mennyire együttműködő és támogató?</p>	<p>A tanár-diák kapcsolat minőségéről nincs objektív adatunk, de a személyes benyomásaink jók. Akadt olyan diákcsoport, amelyben mindenkinek az volt az év legjobb eseménye, hogy megismerhette az osztályfőnökét. A tanárok valódi felelősséget éreznek a diákok további élete iránt.</p> <p>II. Közvetett bizonyíték az, hogy a tanárok legszívesebben mindenhol a diákok életútjának sikereiről számoltak be, úgyszintén mint saját Dobbantó sikerekről.</p>
<p>Képesek-e a pedagógusok a team-tanítás megvalósítására?</p>	<p>A team-tanítást személyes benyomás alapján 6 iskolában kiemelkedően jónak, 7 iskolában jónak, és egy iskolában gyengének minősítettük. (Egy iskolában év végére elfogyott a team, így nem lehetett a megvalósítást megítélni.)</p>
<p>képesek-e a pedagógusok a diákokkal együttműködve elkészíteni az egyéni fejlesztési terveket?</p>	<p>Minden iskolában a diákok bevonásával készültek el az EFT-k, és 2 iskola kivételével a szülők jó részét is sikerült bevonni. Ugyanakkor megjegyzendő, hogy a második évben már sehol sem az eredeti EFT sablont használták.</p>
<p>A Dkfp alapján a pedagógusok valóban képesek-e az egyéni tanulási igényeknek megfelelően rugalmasan összeállítani programot?</p>	<p>Saját elmondásuk szerint igen, és a programhoz egyre többen saját kiegészítésekkel is élnek (erre büszkén mutogatnak példákat).</p>
<p>Hogyan alkalmazzák a pedagógusok a Dkfp elemeit a napi tanítási gyakorlatban?</p>	<p>II. Visszaemlékezések szerint a pedagógusok nem fokozatosan, hanem a tanév kezdetétől rögtön úgy dolgoztak, és minden területet beleértve, ahogyan a Dkfp alapján elvárható.</p> <p>A második tanévben visszafejlődést nem tapasztaltunk.</p>

2. Megfelelő támogatást biztosítanak-e a változást segítő mentorok a pedagógusok számára?

<p>Kellő segítséget kapnak-e a mentorok ahhoz, hogy feladatukat el tudják látni? elegendő, adekvát-e a feladatra való felkészítésük?</p>	<p>I. A felkészítéssel a fókuszcsoportos beszélgetésen részt vevő mentorok mindegyike tökéletesen elégedett, úgy érzik, hogy munkájuk támogatása teljes, semmit nem hiányolnak. II. A mentorok a program munkájukhoz nyújtott támogatását kiemelkedően jónak ítélik.</p>
<p>Megkapják-e a mentorok a munkájuk elvégzéséhez szükséges összes információt, segítséget?</p>	<p>I. Általában véve igen, két terület bizonyult problémásnak: egyik, hogy a program csúszását ők sem tudták időben, másik pedig, hogy több iskolába más forrásokból is jutott el információ, és ez nem mindig egyezett meg a mentorok által hivatalosan képviselt program állásponttal. II. Nem merült fel erre vonatkozó panasz.</p>
<p>Értik-e a mentorok a feladatukat, szerepüket?</p>	<p>II. Igen. Mindannyian azt fogalmazták meg, hogy a teljes iskolai folyamat támogatása a feladatuk, ennek keretében pedig az, hogy a Dobbantó pedagógusok lehetőség szerint mindenre legyenek felkészülve. Érdekes, hogy saját munkájuk eredményességét is többen azon mérik le, megmaradnak-e a diákok az iskolában.</p>
<p>Megfelelő támogató kapcsolat alakult-e ki az adott iskola pedagóguscsoportja és a mentora között? modellálja-e a mentor ugyanazt a szerepet a pedagógusok számára, amit a program a pedagógustól vár a diákokkal való együttműködésben?</p>	<p>A mentort az iskolák többsége (15-ből 10) kiemelte a program megvalósításához kapott támogatások között. Ennek mindig az volt az indoka, hogy nagyon sokat tud segíteni egy külső szem és a nagy szakmai tudás. II. A team és a mentor kapcsolatának jellemzésére a korrekttől a baráti, őszinte, együttműködő emberi kapcsolatig számos nagyon pozitív tartalmú kifejezést írtak a pedagógusok, így gyakorlatilag egyhangúan jónak tartották az együttműködést a monitoring első szakaszában. Nyílt kritika a második szakaszban sem fogalmazódott meg, de voltak megkérdezettek, akik nagyon sablonos válaszokat adtak. Az jól látszik, hogy a legtöbb segítséget a team-vezető kapja, aki minden iskola esetében hálás is ezért.</p>
<p>Megfelelő-e az adott mentor és az ugyanabban az iskolában dolgozó educoach közötti szakmai együttműködés?</p>	<p>II. Mindössze egy iskolából jelzett a mentor konfliktust a coachcsal, amit a szerepek egybecsúszása (mi kinek a dolga?) okozott.</p>

3. Megvalósul-e az intézmények által elkészített, a Dobbantó programot érintő fejlesztési terv?

<p>Az iskolavezetők biztosítják-e a program végrehajtásához szükséges tárgyi és fizikai feltételeket?</p>	<p>Az iskolák többségében nem volt ilyen jellegű panasz, sőt az a jellemző, hogy a pedagógusok kifejezetten elégedettek a tárgyi feltételekkel. Azonban Békéscsabán a második évben minden egyes beszerzésért közelharcot vívtak a pedagógusok az iskolavezetéssel.</p>
<p>Értik-e a vezetők a Dobbantó koncepciót, reális-e az elkészített helyzetértékelésük, fejlesztési tervük?</p>	<p>I. Az igazgatók fele arról számolt be, hogy sem neki, sem az iskolának nem okozott semmilyen nehézséget a Dobbantó programmal való azonosulás, a program fejlesztési modelljébe való beilleszkedés.</p> <p>II. Az iskolákat két csoportra kell bontanunk, a gigaintézményekben általában nem az igazgató az, aki ezekkel a konkrét szakmai kérdésekkel foglalkozik. Ha a projektvezetőnek elég tág hatókört ad, akkor a szakmai vezetéssel nincs probléma, ha azonban ez elmarad (Öveges), akkor adódhat.</p> <p>A harmadik szakaszban lett egy iskolánk, ahol az igazgató nyíltan ellenségessé vált a Dobbantóval szemben, mert úgy érezte, hogy a projekt veszélyezteti az intézményt magát.</p>
<p>Mennyire támogatja az iskolavezetés a pedagógusokat az új oktatási tartalmak és módszerek alkalmazásában?</p>	<p>II. A választ adó iskolaigazgatók mindegyike elismerően beszélt a pedagógusok munkájáról, láthatóan érzékelik, hogy sok munkát ad nekik a Dobbantó. A tanárok sem panaszkodtak, de itt a válaszok hőfoka alacsonyabb, a legtöbben csak azt érzékelik, hogy a feltételeket biztosítják és biztatnak a vezetők.</p>
<p>Hogyan alakul az iskolák együttműködése a helyi partnerekkel?</p>	<p>Szinte mindenhol elmondták, hogy személyes kapcsolatok kellettek a job shadowing helyszínek becserkészéséhez. Az iskolák beszámolóí alapján csak olyan tavalyi helyszínt veszítettek, amely csődbe ment, viszont a második évben is akadtak még új kapcsolatok.</p>
<p>Kialakul-e térségi iskolai együttműködés a lemorzsolódás veszélyének kitett tanulók iskolarendszerben való benntartása érdekében? kötnek-e együttműködési megállapodást, pontosan miben és hogyan működnek együtt más iskolákkal?</p>	<p>Nem tudunk erről. A korábbi kapcsolatok ugyanakkor élnek sok iskola esetében, együttműködési megállapodás nélkül is.</p>

Kialakul-e az iskolákban (vezetőkben és pedagógusokban) annak tudata, hogy ők az utolsó állomás, akik valamit tehetnek a lemorzsolódás ellen?	Igen, és ezt a legtöbb iskolában meg is fogalmazzák. „Itt olyan gyerekek megmaradnak, akik más iskolában nem.”
A lemorzsolódás csökkentését szakmai sikerességgént élik-e meg? Helyet kap-e pedagógiai programjukban a lemorzsolódás megelőzésére és csökkentésére irányuló tevékenység?	Teljes mértékben. A legnagyobb sikerként minden egyes iskolában azt értékelik, ha egy-egy diák életútja pozitív fordulatot vesz. Mindenhol minden tanár erre a legbüszkébb. (A pedagógiai programmal kapcsolatban nincs adatunk.)

4. Megfelelő segítséget kap-e a vezető ahhoz, hogy a Dobbantó fejlesztési tervet az intézményi fejlesztés részeként kezelje?¹

Kellő segítséget kapnak-e az educoach-ok ahhoz, hogy feladatukat el tudják látni? Elegendő, adekvát-e a feladatra való felkészítésük?	I. Elmondásuk szerint megkapták azt az alapot, amit egy képzés megadhat, így megfelelő szemlélettel és hozzáállással közelíthettek a célcsoport felé. II. A havi rendszeres találkozót a coachok pozitívan értékelik, szükségesnek érzik. (egyikőjük szerint ritkábban is elég lenne, de szükséges)
Megkapják-e az educoach-ok a munkájuk elvégzéséhez szükséges összes információt, segítséget?	II. Igen, a programiroda támogatását minden válaszoló pozitívan ítélte meg.
Értik-e az educoach-ok a feladatukat, szerepüket?	II. Saját megítélésük szerint igen, bár egy coach a válaszában megemlítette, hogy a különböző támogatók szerepét tisztázni, elválasztani érdemes lenne.

¹ Az educoachok feladata a program korábbi szakaszában volt éles, így az indikátorokhoz adatok is azokból a szakaszokból származnak. Figyelembe kell venni minden esetben, hogy a programban dolgozó 11 coach közül csak 6 válaszolt a kérdéseinkre, így megállapításainkat az ő meglátásaikra voltunk kénytelenek alapozni.

<p>Érti-e vezető az educoaching lényegét, lehetőségét? kellően él-e vele? megfelelő támogató kapcsolat alakult-e ki az adott iskola vezetője és az educoach között?</p>	<p>II. Egy iskolában volt probléma, de alapvetően személyes jellegű, és az igazgató ott sem a coaching szerepét kérdőjelezte meg a programban, csak a hozzá rendelt coach támogatását nem érezte megfelelőnek.</p> <p>II. Kettősség tapasztalható: az igazgatók pozitívan ítélik meg a coachokat, ám 4 coach úgy érzi, hogy az igazgató nem fogadja el a személyüket és/vagy tanácsukat.</p> <p>II. A coachok véleménye nem változott az előző szakaszhoz képest, most is úgy látják, hogy az iskolákban mindent sokkal nehezebb átvinni (konkrétan és gondolkodásban is), mint az üzleti világban, sokkal több időt igényel. Nem tapasztaltak változást az igazgatók hozzáállásában.</p>
<p>Megfelelő-e az adott iskolában dolgozó educoach és a mentor közötti szakmai együttműködés?</p>	<p>II. Mindössze egy iskolából jelzett a mentor konfliktust a coachcsal, amit a szerepek egybecsúszása (mi kinek a dolga?) okozott.</p>